

is bedriegelijk als ze niet voortduurt. Ook bramen willen zon en mineraalstroom, dus insecten en vogels.

In de natuur, waaronder hier verstaan wordt de wereld waarin de mensch niet opzettelijk doelbewust ingrijpt, worden tijdelijk overmatig optredende soorten altijd weer door andere in toom gehouden. Alleen daar, waar men de marters, de groote uilen en andere groote roofvogels verjaagt, kunnen eekhoorns, vossen en kraaien zoo schadelijk worden als in het door Ir. v. d. Sl. genoemde voorbeeld. De oorzaak van het sterk toenemen dezer vogels ligt volgens hem in het innemen der geweren, hetgeen m.i. toch wel ingrijpen van den mensch genoemd mag worden!

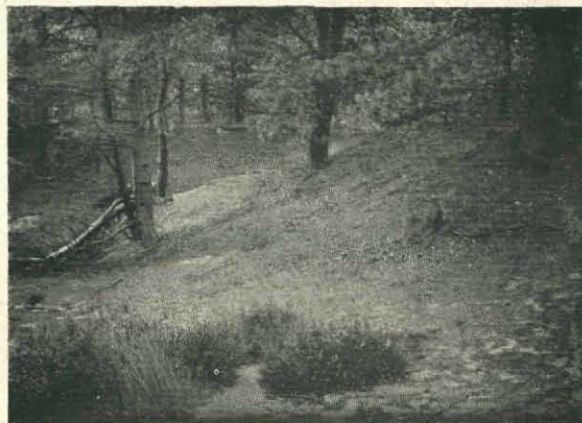
Zoo is het ook met die stroopers. Het was, geloof ik, de Heer Sipkes, die indertijd het mooie verhaal deed over den boschwachter en de Hondswortel. Zoo iets als de samenhang tusschen het aantal oude vrijsters en de zaadopbrengst van de klaver, waarvan Darwin vertelt. Er was in Velzen, meen ik, een nieuwe veldwachter gekomen, die tegen stroopers strenger optrad. Gevolg: meer konijnen en daardoor minder Hondswortel.

Eindelijk nog de boschmier en zijn bescherming. In mijn artikel staat duidelijk dat die laatste voorgesteld wordt door Dr. Karl Göszwald, thans leider van het bekende Institut für Waldschutz te Eberwalde. Hij acht bescherming, actieve teelt en uitzetting van boschmieren na het omzetten in gemengd bosch de gewichtigste maatregel. Tot 2 nesten per ha acht hij wenschelijk. Bij ons zijn b.v. op de 211 ha van de Willem Arntszhoeve 5 boschmiervolken, nl. 2 polycytena, 1 piniphila en 2 pratensis. Vroeger waren er verscheidene meer en zoo is het ook in de heele buurt van Bilt-hoven en Soest. Op de 6000 ha van de Hooge Veluwe zijn niet veel meer dan 40 à 60 nesten. Bij hun groote bosch-onderzoek in Nederland vonden de Westhoff's er slechts 24 gewone en 3 zwartrugvolken. Dat is véél te weinig. Wij behoeven niet precies Göszwald in alles te volgen en mogen skeptisch staan tegen sommige zijner stellingen, maar mogen zijn praktische wenken toch niet zoo maar negeren. Ook de andere groote Formicasoorten zijn in mijn omgeving sterk achteruit gegaan. Göszwald bespreekt het punt van de eventueele schadelijkheid door *Lachnus*-teelt op verscheidene plaatsen in zijn talrijke artikelen en acht die zoo onbeduidend dat ze in het niet valt tegenover het groote nut bij calamiteiten. Deze autoriteit kan dus tegenover het door den Heer De Koning vermelde gesteld worden. Bovendien is blad- en schorsluisschade soms niet primair, want luizen vestigen zich gaarne in planten die lijdend zijn.

Dit antwoord is een pleidooi voor het natuurbosch geworden, en als U dat wilt moegt U het zoo noemen.

P.S. In de Z. f. angewandte Entomologie Bd. 29, afl. 4 (1943) uitgekomen na het verschijnen van mijn artikeltje, beschrijft Göszwald heel uitvoerig de details van de massakweek en het uitzetten van de Roode Boschmier.

A. STÄRCKE.

In het oerbosch der Willem Arnts-hoeve. Grove den, door gaaien gezaaide zomereik, Calluna, zwenkgrassen en Corynephoratum met Jeneverbes.

Foto A. Stärcke.

LANDSCHAPSBESCHERMING

De Nederlandsche Contactcommissie voor Natuurbescherming heeft haar titel verlengd door er Landschapsbescherming aan toe te voegen. Aanvankelijk hield de Natuurbescherming zich bezig met het behoud van de inheemsche Flora en Fauna en de geologisch merkwaardige terreinen. Onder behoud van de Flora en Fauna bedoelen wij ook de terreinen waar de planten en dieren hun natuurlijke ontwikkelingsgang kunnen volgen, zooveel mogelijk ongestoord door menschelijk bedrijf, dus de zoogenaamde „woeste gronden”: stranden, duinen, plassen, moerassen, heiden, hooge venen en sommige landschappen van bosschen en beken. Over de beteekenis van deze woeste gronden hebben wij in De Levende Natuur al honderd uit geschreven. Intusschen lijkt het soms alsof wij nog eens van voren af aan kunnen beginnen.

En in de laatste halve eeuw is er op die woeste gronden al geweldig beslag gelegd, zoodat hun uitgestrektheid in dien tijd al wel met meer dan de helft is afgenomen. Spijtig is dan wel

getuigd, dat al deze landschappen, zoo onontbeerlijk voor kunst en wetenschap, voor hoogere recreatie, voor harmonisch opgroeien van de jeugd, veranderd zijn in cultuursteppe en houtakkers.

Hoe pregnant deze uitdrukking ook moge zijn, ik heb haar altijd onaangenaam gevonden en vooral in deze dagen mogen wij haar zelfs ondankbaar noemen. Wij voelen toch wel de behoefte aan boter, melk en kaas, vleesch, aardappelen en groente, linnen, wol en hout en nog zoo enkele onontbeerlijkheden. En bij onze vasten wil om toch bruikbare hoeveelheden van onze woeste gronden ongeschonden en onschendbaar te behouden, slaan we een vriendelijk oog op onze cultuurlandschappen die toch ook, en wel meer dan men vermoedt of erkent, van groote waarde zijn voor Kunst en Wetenschap, voor hoogere recreatie en voor harmonisch opgroeien van de jeugd.

Misschien is er uit landbouwkringen niet genoeg, en vooral niet duidelijk genoeg, getuigd van de majesteit en de gratie van onze akkers en weiden en de eigen schoonheid van elk gewas. Hebt ge op een stillen zonnigen Meimorgen wel de gouden nevel gezien boven de bloeiende roggevelen of op een Juli-avond de ondergaande zon weerspiegeld in de blinkende kafjes van de bloeiende haver? Van de bonte wei behoef ik gelukkig niets te zeggen, ook niet van de bloeiende bollenvelden en boomgaarden, Maar meer dergelijk moois vindt ge op de akkers nog in overvloed. Het moderne boschbedrijf zal ons wel doen zien, dat het gesmade productiebosch even goed een onovertreffelijk recreatiebosch kan zijn en gastvrijheid verleent aan heel wat leden van onze wilde Flora en Fauna; zelfs gelegenheid biedt voor de vestiging van zeer welkome gasten uit aangrenzend Europa. Ook zullen we de toeristen nog eens attent maken op de cultuurlandschappen. Zij kennen en waardeeren ze reeds in Zuid Limburg, den Achterhoek van Gelderland en Twente, met die gelukkige afwisseling van beemd en beek en bosch en akker.

Maar ook die schoonheid wordt bedreigd en dubbel ongerust maakt men zich over de nieuwe cultuurlandschappen, ontstaan door ontginning en inpoldering. Het is zaak, daarbij van het allereerste begin af richtlijnen vast te stellen voor de ontwikkeling van het toekomstig landschap, opdat de bevolking daar kan wonen met welbehagen en dat ieder, Nederlander en Vreemdeling, daar met plezier en profijt eens komt vertoeven.

Dit is een groote taak en vele wakkere geesten moeten daartoe samenwerken. Eigenlijk is het de taak van den Dienst van het Nationale Plan. Die kan daarvoor best wat hulp en steun gebruiken. De Contactcommissie heeft dan ook al sinds eenigen tijd de hand aan de ploeg geslagen en een paar nijvere werkgroepen gevormd. Sommige van de bij de Contactcommissie aangesloten organisaties doen in onderlinge samenwerking hetzelfde en zoo bestaat er goede kans, dat onze achterkleinkinderen later over ons tevreden kunnen zijn. Het adres van de Contactcommissie voor Natuur- en Landschapsbescherming is Heerengracht 540, Amsterdam.

JAC. P. THIJSSÉ.

VAN GROEI EN BLOEI EN JAARGETIJD

Na de interessante verschijnselen ten gevolge van de temperatuurwisselingen in Februari en Maart krijgen wij in April en ook reeds in Maart te doen met de grilligheden van neerslag en droogte al of niet vergezeld van temperatuursprongen. Dat kan dan uitloopen op verrukkelijk lenteweer met een overdadige ontplooiing van planten- en dierenleven of op een troosteloos oponthoud en nog erger dingen. Dit jaar beginnen wij alvast met een tekort aan grondwater in de duinen en op andere hoge gronden. In vele jaren hebben wij niet zoo weinig neerslag gehad als in de afgelopen herfst en winter.

Een klassiek geval beleefden we in 1936. Van 19 tot 28 Maart was het toen heet en droog. Eerst was dat heel plezierig, maar op de hoge zandige gronden verloren de bovenste drie centimeter haast al hun vochtigheid. Veel jonge kiemplantjes konden dat niet bijbenen en veel zaden wachtten wijselijk met ontkiemen. Gelukkig kwam 30 Maart een „milde regen”. Stortbuien zouden noodlottig geweest zijn, maar nu was alles in orde en we waren met één sprong een maand vooruit. De waterwilgen, grijze wilgen bloeiden nog en kregen nu opeens gezelschap van de kruipwilgen, die anders liever een apartje hebben. De neuzen van de lelietjes-vandalen schoten twee, drie centimeter per etmaal omhoog, vertoonden al bloeitrossen en de kranten spraken van een Meiweek in Maart.

Doch 3 April was het weer mis, sterke daling van temperatuur, droge koude. De Aronskelken, die op het punt stonden van bloeien, vorderden van 2—9 April geen zier en de kikkers, die begonnen te paren trokken zich onthutst terug. Het werd al erger en erger en op 16 April begonnen zandverstuivingen een ernstig aanzien te krijgen. Gelukkig komt er dan spoedig regen en sneeuw en eenige mildheid. Alles marcheert weer. Lookraker, Gouwe, Koekoeksbloem haasten zich om toch op tijd hun strekking te voltooien en tot bloei te komen en op 28 April hervatten ook de kikkers hun normale bezigheden.

Dan komt een eerste week van Mei, zooals we die niet mooier hadden kunnen begeeren met temperaturen tot 18° C. Een Knikkende Vogelmelk staat te bloeien met tien groote witte sterren op één stengel. Deze Vogelmelken en ook de Wilde Hyacinthen zijn goede aanwijzers voor al of niet mooi weer. Als het guur is dan doen ze geen bloem open, maar in het tegenover-